ISSN
2786-863X

СТУДЕНТСЬКИЙ НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

UNIVERSUM

№ 07 / 2024
КВІТЕНЬ

ISSN 2786-863X

UNIVERSUM

№ 07 / квітень 2024

DOI 10.36074/universum.7.2024

Вінниця, Україна
«UKRLOGOS Group»
2024

УДК 082:001
U 55

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого ЗМІ: КВ № 25367-15307Р від 09.11.2022

Редакція журналу: ГО «Молодіжна наукова ліга»

Верстка: Зрада С.І.
Дизайн: Бондаренко І.В.
Головний редактор: Коренюк І.О.

Редакційна колегія:

Афанасьєва Наталя Євгенівна – доктор психологічних наук, професор
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця

Бацуровська Ілона Вікторівна – доктор педагогічних наук, доцент
Миколаївський національний аграрний університет

Ємельянов Олександр Юрійович – доктор економічних наук, професор
Національний університет «Львівська політехніка»

Костюченко Валентина Миколаївна – доктор економічних наук, професор
Державний торговельно-економічний університет

Онікієнко Сергій Володимирович – доктор економічних наук, професор
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Ащепкова Наталія Сергіївна – кандидат технічних наук, доцент
Дніпровський національний університет ім. Олеся Гончара

Ковальова Світлана Сергіївна – кандидат юридичних наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Кулик Алла Василівна – кандидат економічних наук, доцент
Державний торговельно-економічний університет

Мартинюк Віталій Олексійович – кандидат географічних наук, доцент
Рівненський державний гуманітарний університет

Мудра Світлана В'ячеславівна – кандидат педагогічних наук, доцент
Київський інститут Національної гвардії України

Павшук Катерина Олександрівна – кандидат юридичних наук, доцент
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Ротова Наталія Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент
Українська інженерно-педагогічна академія

Христич Ніна Сергіївна – кандидат педагогічних наук, доцент
Університет Григорія Сковороди в Переяславі

Шевченко Оксана Борисівна – кандидат ветеринарних наук, доцент
Державний біотехнологічний університет

Єгоренков Анатолій Іванович – Радник Президента НАМН України з питань біоетики, доцент
Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця

Фішер Володимир Михайлович – заслужений діяч мистецтв України, доцент
Київський національний університет культури і мистецтв

Оленюк Дмитро Олександрович – старший викладач
Поліський національний університет

Дурова Наталія Вікторівна – асистент
Поліський національний університет

Мокрякова Марина Іванівна – асистент
Харківський національний медичний університет

Журнал «UNIVERSUM» індексує вміст в міжнародній наукометричній базі наукових публікації Google Scholar.

Матеріали випуску є загальнодоступними на умовах міжнародної ліцензії Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 (CC BY-SA 4.0).

© Автори статей, 2024
© ГО «Молодіжна наукова ліга», 2024
© ТОВ «UKRLOGOS Group», 2024

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1.
ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА; ОПОДАТКУВАННЯ, ОБЛІК І АУДИТ

ОЦІНКА ВПЛИВУ ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НА ЗЕД
Скляр А.Р. **8**

ТОВАРИ ТА ТОВАРНІ ОПЕРАЦІЇ В ІНТЕГРОВАНІЙ ЗВІТНОСТІ
Дундар Д.С., Науковий керівник: Король С.Я. **14**

РОЗДІЛ 2.
МЕНЕДЖМЕНТ, ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

ПРАВОВА ДЕРЖАВА І ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО: ІСТОРІЯ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВОЇ ДУМКИ В КОНТЕКСТІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ
Наумик А.С., Кондратова Я.М., Науковий керівник: Сидоренко Н.С. **19**

РОЗДІЛ 3.
ПРАВО ТА МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

LEGAL REGULATION OF E-COMMERCE ACROSS EUROPEAN UNION
Bozhko D., Vitkovska K., Maliutina M., Supervisor: Kortukova T. **24**

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ХАБАРНИЦТВА
Веремчук А.А., Науковий керівник: Любавіна В.П. **32**

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ
Бобчук Є.В., Гриценко В.О., Науковий керівник: Любавіна В.П. **42**

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ РОЗКРИТТЯ ЗЛОЧИНІВ ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ НЕЗАКОННИМ ОБІГОМ ЗБРОЇ ТА ВИБУХОВИХ РЕЧОВИН
Парфьонов І.О., Пелих В.К., Науковий керівник: Копилов Е.В. **47**

РОЗВИТОК АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЗА ЧАСІВ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ
Савенко Н.С., Науковий керівник: Любавіна В.П. **53**

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАКТИЧНИЙ АНАЛІЗ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ В УКРАЇНІ ТА МОЖЛИВІСТЬ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ
Наумик А.С., Науковий керівник: Лежнєва Т.М. **60**

РОЗДІЛ 4.
ІНСТИТУТ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ,
СУДОВА СИСТЕМА ТА НОТАРІАТ

ВИКОРИСТАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ В РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я ОСОБИ
Білоус Д.М., Діденко Д.О., Науковий керівник: Копилов Е.В. **65**

ЗМІСТ

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СУДОВОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ: НОРМАТИВНО-ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ АСПЕКТ
Бистрик Д.С., Науковий керівник: Букач В.В. 72

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ В РОЗСЛІДУВАННІ ВИМАГАНЬ
Перетятко О.В., Гордієнко І.Ю., Науковий керівник: Копилов Е.В. 81

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАПОБІГАННЯ ВЧИНЕННЮ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ НЕЗАКОННИМ ОБІГОМ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ, БОЙОВИХ ПРИПАСІВ ТА ВИБУХОВИХ РЕЧОВИН
Швець Б.С., Москаленко Я.С., Науковий керівник: Копилов Е.В. 88

ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВІ ЗАХОДИ, ЯКІ ПРОВОДЯТЬСЯ ЗА УХВАЛОЮ СЛІДЧОГО СУДДІ
Борисевич Д.О., Баранченко Р.В., Науковий керівник: Копилов Е.В. 94

ОРГАНІЗАЦІЯ РОЗШУКУ ОСІБ ЯКІ УХИЛЯЮТЬСЯ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ: ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ
Артюшенко Д.Р., Артюшенко К.Р., Науковий керівник: Копилов Е.В. 100

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ В РОЗКРИТТІ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З НЕЗАКОННИМ ЗАВОЛОДІННЯМ АВТОТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ
Шинкарьов В.Р., Журавльова Т.І., Науковий керівник: Копилов Е.В. 106

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ В РОЗКРИТІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ПОРУШЕННЯ ВСТАНОВЛЕНИХ ПРАВИЛ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ ТА ПРЕКУСОРІВ
Заворотній В.С., Бескровний А.С., Науковий керівник: Копилов Е.В. 113

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ В РОЗСЛІДУВАННІ РОЗБОЇВ
Хорольська Т.В., Надтока Я.Ю., Науковий керівник: Копилов Е.В. 120

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ
Сурміло І.І., Іжик Я.С., Науковий керівник: Копилов Е.В. 127

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЇ РОЗШУКУ БЕЗВІСНО ЗНИКЛИХ ОСІБ
Ілящет Є.С., Кузьмічов А.В., Науковий керівник: Копилов Е.В. 134

ПОНЯТТЯ ОПЕРАТИВНОГО ОГЛЯДУ ЯК РІЗНОВИДУ ЗАХОДІВ ОПЕРАТИВНОГО (ІНІЦІАТИВНОГО) ПОШУКУ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
Рябека В.В., Кривошея Д.Г., Науковий керівник: Копилов Е.В. 140

ПРАВОВА ОСНОВА ЗАСТОСУВАННЯ ОПЕРАТИВНОЇ ТЕХНІКИ ПРИ ПРОВОДЕННІ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
Соломатін М.С., Аксьонов А.Є., Копилов Е.В. 146

ЗМІСТ

РОЛЬ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ У ВИЯВЛЕННІ ТА РОЗСЛІДУВАННІ ШАХРАЙСТВ
Редька В.В., Решетняк В.С., Науковий керівник: Копилов Е.В. **152**

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ
Кандаур К.А., Науковий керівник: Кисельов А.О. **158**

ЩОДО ОКРЕМИХ ПИТАНЬ ВИКОРИСТАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ В РОЗСЛІДУВАННІ ГРАБЕЖІВ
Шинкарук А.О., Ткачов Я.Л., Науковий керівник: Копилов Е.В. **165**

ЩОДО ОКРЕМИХ ПИТАНЬ ВИКОРИСТАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ У РОЗКРИТТІ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ
Орленко В.М., Двірна А.С., Науковий керівник: Копилов Е.В. **171**

ЩОДО ПИТАННЯ ЗНАЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ У ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ
Косолапкін Я.О., Клікін М.М., Науковий керівник: Копилов Е.В. **177**

РОЗДІЛ 5.
ВОЄННІ НАУКИ, НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА ТА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ

ENSURING PUBLIC, STATE, AND MILITARY SECURITY
Losyuk T., Scientific supervisor: Mudra S. **185**

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ В РОЗКРИТТІ УМИСНИХ ВБИВСТВ
Білецький Є.І., Домченко О.О., Науковий керівник: Копилов Е.В. **190**

РОЗДІЛ 6.
ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА СИСТЕМИ

INFORMATION SOFTWARE. DATABASES AND DATABASE MANAGEMENT SYSTEMS
Suprun D., Scientific Supervisor: Liashenko L. **197**

АНАЛІЗ ЛІТЕРАТУРИ ТА ПІДХОДІВ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ ФЕЙКОВИХ НОВИН ЗА ДОПОМОГОЮ МАШИННОГО ТА ГЛИБОКОГО НАВЧАННЯ
Мадараш Р.А., Науковий керівник: Ліп'яніна-Гончаренко Х.В. **204**

РОЗДІЛ 7.
ТРАНСПОРТ ТА ТРАНСПОРТНІ ТЕХНОЛОГІЇ

БЕЗПІЛОТНІ ВАНТАЖНІ СУДНА ЯК ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА МОРСЬКОГО ТРАНСПОРТУ
Авраменко Р.О., Науковий керівник: Левківська А.Л. **213**

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 8.
СОЦІОЛОГІЯ ТА СТАТИСТИКА

SOCIAL MEDIA USAGE IMPACT INTERPERSONAL RELATIONSHIPS AND COMMUNICATION SKILLS
Bozhko D., Vitkovska K., Maliutina M., Supervisor: Poidyn M. 224

РОЗДІЛ 9.
ФІЛОЛОГІЯ ТА ЖУРНАЛІСТИКА

LINGUISTIC ANALYSIS OF THE TEXT ABOUT ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN GEODESY AND GIS
Крук Я.І., Науковий керівник: Якушко К.Г. 233

РОЗДІЛ 10.
ПЕДАГОГІКА ТА ОСВІТА

РЕВОЛЮЦІОНІЗАЦІЯ ОСВІТИ В УМОВАХ КРИЗОВОЇ МІГРАЦІЇ: РОЛЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ
Петухова В.О., Поспєлова О.О., Науковий керівник: Петухова Л.Є. 240

РОЗДІЛ 11.
ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХІАТРІЯ

КОГНІТИВНИЙ КОНТРОЛЬ ОСОБИСТОСТІ ЯК ЧИННИК УСПІШНОСТІ У ДІЯЛЬНОСТІ
Місяйло С.О., Науковий керівник: Балашов Е.М. 247

ПРОБЛЕМА ВИМІРЮВАННЯ СТАВЛЕНЬ У СУЧАСНИХ ПСИХОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ
Сайко Д.С., Степанчук В.В., Турчук Т.О., Науковий керівник: Нікітчук У.І. ... 256

СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕСУРСНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я В АКАДЕМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ
Сондак Н.Р., Науковий керівник: Матласевич О.В. 264

РОЗДІЛ 12.
МЕДИЧНІ НАУКИ ТА ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я

ВИЗНАЧЕННЯ АКТУАЛЬНИХ НАПРЯМІВ САНІТАРНО-ПРОСВІТНЬОЇ РОБОТИ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ОПТИМІЗАЦІЇ МЕНЕДЖМЕНТУ НАЙПОШИРЕНІШИХ НЕВРОЛОГІЧНИХ НОЗОЛОГІЙ
Стромило А.В., Науковий керівник: Соловйова Є.Т. 269

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 13.
ФАРМАЦІЯ ТА ФАРМАКОТЕРАПІЯ

ФАРМАЦЕВТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЛ-ІНФІКОВАНИХ І ХВОРИХ НА СНІД В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ
Войтко М.В., Науковий керівник: Олійник П.В. **279**

РОЗДІЛ 14.
ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА, СПОРТ ТА ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ

ОЦІНКА ФУНКЦІЙ КОЛІННОГО СУГЛОБА ПІСЛЯ ТОТАЛЬНОГО ЕНДОПРОТЕЗУВАННЯ ЗА РІЗНИХ УМОВ РЕАБІЛІТАЦІЇ
Сапрун М.А., Науковий керівник: Голяченко А.О. **286**

РЕЗУЛЬТАТИ ЗАСТОСУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ПРИ СИНДРОМІ ФЕМОРОАЦЕТАБУЛЯРНОГО ІМПІДЖМЕНТУ
Цар І.-М.І., Науковий керівник: Тиравська О.І. **298**

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ПІСЛЯ РОЗРИВУ АХІЛЛОВОГО СУХОЖИЛЛЯ
Петрук Т.Я., Науковий керівник: Тиравська О.І. **308**

ФІЗКУЛЬТУРА ДЛЯ ПРОГРАМІСТІВ: КЛЮЧОВІ ВПРАВИ ДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я ТА ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ
Кучук І.А., Науковий керівник: Церковна О.В. **315**

UNIVERSUM
№ 07 / 2024

Веремчук Ангеліна Анатоліївна
здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня групи
ПБ-22-6 Навчально-наукового інституту права
Державний податковий університет, Україна

Науковий керівник: Любавіна Вікторія Петрівна
кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права та процесу
Державний податковий університет, Україна

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ХАБАРНИЦТВА

АНОТАЦІЯ. **Хабарництво - один із найдавніших злочинів, відомих людству. Цей вид корупції є актуальною проблемою, зокрема кримінально-правовою. Відповідно до ЗУ "Про протидію корупції" отримання хабара є однією з форм прояву корупції. Для держави розглянута проблема набуває першорядного за необхідністю вирішення значення, адже одним із головних негативних наслідків прояву корупції є те, що право не вирішує свого первісного соціального призначення. В умовах інтенсивного розвитку різноманітних корупційних проявів право не виконує найважливішої функції, спрямованої на забезпечення реалізації прав і законних інтересів кожної людини. Натомість право використовується як засіб, за допомогою якого окремі особи задовольняють свої індивідуальні потреби, що надалі неминуче призводить до морального знецінення права та його сприйняття суспільством як пустої і непотрібної формальності. До того ж, проблема криміналістичної характеристики хабарництва наразі також залишається актуальною і потребує теоретичного дослідження. Визначення особливостей умов вчинення хабарництва послужило актуальністю вибору теми. Висновки та пропозиції спрямовані на вдосконалення кримінального законодавства щодо протидії хабарництву.**
КЛЮЧОВІ СЛОВА: ***корупційні злочини, хабар, посадова особа, спеціальний суб'єкт.***

Нині хабарництво є одним із найпоширеніших корупційних злочинів. Воно набуває все нових форм і способів вчинення. При цьому, хабарництво має досить високий рівень латентності. Це тягне за собою неможливість дізнатися, скільки насправді відбувається злочинів цієї спрямованості.

Історія боротьби з хабарництвом в Україні сягає глибоко в минуле. Ще в

Авторські права захищено | CC BY-SA 4.0

давні часи в Україні існували різноманітні форми корупції, у тому числі і хабарництва, які негативно впливали на розвиток суспільства та правову систему.

Історія відповідальності за хабарництво в Україні відзначається рядом етапів, починаючи з періоду після жовтневої революції 1917 року. Під владою радянської влади був встановлений новий режим, який включав довгий процес боротьби з хабарництвом у кримінальному законодавстві. Цей період визначався особливостями розвитку правової системи та суспільства в Україні. Кримінальне законодавство України було тісно пов'язане зі законодавством Союзу Радянських Соціалістичних Республік (СРСР). Наприклад, "Основи кримінального законодавства СРСР і союзних республік", прийняті Верховною Радою СРСР у 1958 році, мали великий вплив і стали основою для створення нового Кримінального кодексу Української РСР в 1960 році. Цей Кодекс, розроблений на основі законодавства СРСР, встановив нову правову базу для боротьби з корупцією [3].

З 1961 року дія Кримінального кодексу Української РСР охоплювала різні історичні етапи, такі як "хрущовська відлига", "застій", "перебудова" та досягнення державної незалежності України. З прийняттям нового КК УРСР 1960 року відповідальність за хабарництво було встановлено як посадовий злочин. Кодекс містив чотири статті, що стосувалися різних аспектів хабарництва. Зокрема, це були статті про одержання хабаря, посередництво в хабарництві, дачу хабаря та провокацію хабаря [3].

З урахуванням важливості правильного тлумачення та застосування Кримінального закону у боротьбі з хабарництвом, важливо було встановити всі складові відповідного злочину та розкрити їх значення. Протягом усього часу чинності КК не було однозначно визначено термін "хабар" та його зміст.

Після отримання незалежності в 1991 році, Україна стикнулася з серйозними викликами у побудові демократичного суспільства та правової держави. Корупція, зокрема хабарництво, стала однією з головних перешкод на шляху до розвитку країни.

Україна прийняла кілька законів та нормативних актів, спрямованих на боротьбу з хабарництвом. Зокрема, в 2005 році було прийнято Закон України "Про запобігання корупції", який встановлює правові механізми для запобігання та припинення корупційних правопорушень, включаючи хабарництво.

Видатний англійський філософ-матеріаліст Френсіс Бекон (Francis Bacon), котрий втратив свою політичну кар’єру у результаті обвинувачення в отриманні хабаря, до цього в есе «Про високу посаду» розглядав хабарництво як реальну загрозу для держави. Зокрема, мислитель зазначає:

Авторські права захищено | CC BY-SA 4.0

«Що стосується корупції: не лише зв'язуйте свої руки та руки своїх підлеглих, щоб вони нічого не брали, а й пов'яжіть також руки прохачів так, щоб вони теж нічого не пропонували [3]

У новому Кримінально-процесуальному кодексі України (далі – КПК) предмету доказування хабарництва присвячено ст. 91, яка має назву «Обставини, які підлягають доказуванню у матеріалах кримінального провадження».

Під час встановлення елементів доказування, зокрема в процесі оперативно-розшукової діяльності (далі – ОРД) і на досудовому слідстві під час розслідування матеріалів кримінального провадження щодо хабарництва, варто керуватися положеннями цієї статті, враховуючи й те, що в ст. 91 КПК України виокремлено обставини, котрі є предметом доказування в процесі кримінального провадження як сукупності фактів і обставин об'єктивної дійсності, котрі наділені матеріально-правовим, цивільно-правовим, кримінально-процесуальним значенням та потрібними і достатніми фактичними обставинами для вирішення кримінального провадження по суті. Ця норма дає відповідь на питання, встановлення яких фактів та обставин являє собою мету доказування. Аналіз змісту цієї статті вказує на те, що в ній йдеться про обставини, котрі вказують на наявність або відсутність у досліджуваній дії складу злочину, що здійснює вплив на визначення міри покарання чи звільнення від кримінальної відповідальності чи є підставами для закриття кримінального провадження. Отже, поняття складу злочину є ширшим від самого предмета доказування. Вони зіставляються як частина та ціле.

Обставини, котрі викладені у ст. 91 КПК України, мають узагальнюючий орієнтуючий характер для всіх видів матеріалів кримінального провадження, тому в теорії доказів є загальним предметом доказування на всіх стадіях кримінального здійснення. Водночас індивідуалізація предмета доказування в кримінальних провадженнях стосовно хабарництва здійснюється з урахуванням вимог відповідно до диспозицій ст. 368 (одержання хабара), ст. 369 (давання хабара), ст. 370 (провокація хабара) ККУ, за якими кваліфікується діяння, що підлягає доказуванню [2].

Детальніше, хабарництво - це одержання службовою особою, іноземною службовою особою або службовою особою публічної міжнародної організації особисто чи через посередника хабара у вигляді грошей, цінних паперів, іншого майна чи у вигляді незаконного надання їй послуг майнового характеру, надання інших майнових прав (у тому числі коли хабар за вказівкою службової особи передається іншій фізичній чи юридичній особі) за вчинення дій (бездіяльність) на користь хабародавальника або осіб, яких вона представляє.

Авторські права захищено | CC BY-SA 4.0

Хабарництво є невід'ємним атрибутом будь-якої держави, воно завжди присутнє там, де існує публічна влада. Жодна з країн світу не має повного імунітету від хабарництва — вони відрізняються лише його обсягами, характером прояву та масштабом впливу на соціально-економічну і політичну ситуації. У тих країнах, де хабарництво поширене значною мірою, воно із соціальної аномалії перетворюється на правило і виступає звичним засобом вирішення проблем, стає нормою функціонування влади і способом життя значної частини членів суспільства. В країнах, де воно зустрічається порівняно рідко, хабарництво у громадській свідомості асоціюється з великим злом для держави та її громадян і не справляє суттєвого впливу на суспільне життя. Україну в світі сприймають як державу, де хабарництво набуло надзвичайно широкого розповсюдження. Боротьба з цим видом корупції на сучасному етапі розвитку відноситься до найбільш актуальних соціальних, політичних і правових проблем української держави. Жодна сфера життєдіяльності не має захисту від цього явища. Особливо воно стосується органів державної влади.

Закон України "Про протидію корупції" визначає її як протиправне використання особою, що уповноважена на виконання функцій держави, або прирівняною до неї особою, влади, її авторитету, повноважень та пов'язаних з цим можливостей з метою одержання будь-яких благ (переваг, пільг, привілеїв) матеріального і (або) нематеріального характеру як для себе, так і для інших осіб, а також неправомірне надання фізичним чи юридичним особам будь-яких переваг [6].

З аналізу спеціальної літератури видно, що є три основні точки зору на проблему хабарництва. Деякі автори стверджують, що одержання і давання хабаря є окремими злочинами, незалежними один від одного. Інші вважають, що давання хабаря є випадком співучасті в одержанні хабаря, тобто необхідною участю у цьому злочині. Третя точка зору зауважує, що давання хабаря не є самостійним злочином і не може бути закінченим без одержання хабаря, а тому не варто вважати його окремим злочином.

Перша група авторів, таких як Б. Зравомислов, В. Кириченко, В. Мельникова та інші, розглядає хабарництво як два окремі злочини, кожен з яких має свої характеристики та наслідки. Зокрема, вони зауважують, що давання хабаря та його одержання відбуваються в різні часові моменти і мають різні об’єкти посягання [3].

Друга група авторів, які включають Б. Волженкіна, А. Жижиленка, С. Закутського та інших, вважає, що давання хабаря є необхідною участю у вчиненні одержання хабаря, тому воно не може бути розглянуто як самостійний злочин. Вони підтримують ідею співучасті у хабарництві [3].

Третя група авторів вказує на те, що давання хабаря і одержання

Авторські права захищено | CC BY-SA 4.0

хабаря взаємозалежні, і неможливо одне без іншого. Така точка зору підтримує думку, що давання хабаря не є самостійним злочином, але також не може бути розглянуто як випадок співучасті в хабарництві.

Отже, хоча різні автори мають різні погляди на цю проблему, вони усі згодні, що давання та одержання хабаря мають тісний взаємозв'язок і важливість у правовій практиці.

Хабарництво регулюється Кримінальним кодексом України, Законом України "Про протидію корупції" та іншими нормативно-правовими актами, які визначають порядок виявлення, розслідування та покарання осіб, які здійснюють хабарництво [6].

В таблиці 1 наведемо нормативно-правові документи, що регулюють питання хабарництва в Україні:

Таблиця 1

Нормативно-правові документи, що регулюють питання хабарництва в Україні

Документ	Опис
Кримінальний кодекс України [2]	Кримінальний кодекс України (КК України) містить статті, які стосуються злочинів, пов'язаних з хабарництвом. Основні статті, які визначають кримінальну відповідальність за хабарництво, включають: Стаття 368 "Отримання неправомірної вигоди". Стаття 369 "Давання неправомірної вигоди". Стаття 370 "Посередництво у сприянні хабарництву".
Закон України "Про протидію корупції" [6]	Цей закон встановлює загальні принципи та механізми протидії корупції, включаючи хабарництво. Він визначає правові та організаційні засади протидії корупції в державних та громадських сферах, а також визначає відповідальність за порушення законодавства у цій сфері.
Кодекс адміністративного судочинства України:	Цей кодекс може містити положення щодо порушень адміністративного характеру, які пов'язані з хабарництвом. Наприклад, статті про порушення етичних норм поведінки державних службовців або посадових осіб.
Закони та постанови про фінансовий моніторинг та протидію відмиванню доходів, отриманих злочинним шляхом	Ці законодавчі акти встановлюють механізми виявлення та запобігання фінансовому маніпулюванню, включаючи механізми протидії хабарництву.

Крім Кримінального кодексу та Закону "Про протидію корупції", існують інші нормативно-правові акти, які можуть містити положення щодо хабарництва. Це можуть бути закони, розпорядження, постанови та інші правові акти, які встановлюють процедури, механізми та міри протидії хабарництву в різних сферах діяльності [6].

Усі ці нормативно-правові акти мають на меті уникнення, виявлення та покарання осіб, які вчиняють хабарництво, забезпечення правопорядку та боротьбу з корупцією в усіх сферах суспільного життя. Їх реалізація вимагає співпраці між правоохоронними органами, судовою системою, громадськістю

Авторські права захищено | CC BY-SA 4.0

та іншими суб'єктами влади та громадянського суспільства.

Ці злочини характеризується такими ознаками: одним із суб'єктів вчинення злочину є будь-яка службова особа, злочин вчиняється з використанням службового становища службової особи.

Також одержання і дача хабара порушують нормальну діяльність державної влади, посягають на інтереси державної служби та служби в органах місцевого самоврядування. Якщо розглядати суб'єктивну сторону хабарництва, то воно завжди характеризується прямим умислом і корисливим мотивом. Проте суб'єктивні сторони цих злочинів збігаються: характеризуються тільки прямим умислом.

Хабародавець і хабароодержувач усвідомлюють суспільну небезпеку своїх дій, передбачають можливість і неминучість підкупу службової особи і бажають настання наслідків цього [2].

Отже, суб'єкт злочину повною мірою усвідомлює скоєне діяння.

Суб'єкт злочину - спеціальний - посадова особа, яка здійснює функції представника влади або виконує організаційно-розпорядчі, адміністративно-господарські функції в державних органах, органах місцевого самоврядування, державних і муніципальних установах, а також у Збройних Силах.

Які види покарання за хабарництво існують?

Штраф, розмір якого суд визначає відповідно до діапазону у статті КК України. Він прив’язаний до «неоподаткованого мінімуму громадян» — у 2023 році це 17 грн.

Виправні роботи, які громадяни можуть виконувати від пів року до 2 років за місцем своєї основної роботи. 10-20% заробітку з такої праці йде державі. Таке покарання не можна призначити вагітним жінкам, військовослужбовцям, суддям, прокурорам, адвокатам, посадовцям у місцевій владі, держслужбовцям тощо.

Громадські роботи — суспільно корисна праця, яку людина виконує безоплатно у вільний час. При цьому її обсяг не може перевищувати 240 годин, або 4 години на день. Це покарання не стосується вагітних жінок, осіб з інвалідністю, строковиків тощо.

Конфіскація майна, коли у людини на користь держави примусово й безоплатно вилучають все або частину того, чим вона володіє. А під час спеціальної конфіскації вилучають майно, яке використали для або внаслідок злочину (наприклад, хабар) — тобто, конфіскувати можуть майно не тільки засудженого, а й інших осіб.

В таблиці 2 наведемо кримінальну та адміністративну відповідальність за корупційні або пов’язані з корупцією правопорушення.

Авторські права захищено | CC BY-SA 4.0

Таблиця 2

Кримінальна та адміністративна відповідальність за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення

Зміст правопорушення	Вид та розмір покарання	Визначення термінів
Незаконне збагачення (стаття 3682 Кримінального кодексу)		
Набуття особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, у власність активів у значному розмірі, законність підстав набуття яких не підтверджено доказами, а так само передача нею таких активів будь-якій іншій особі (частина перша).	Набуття особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, у власність активів у значному розмірі, законність підстав набуття яких не підтверджено доказами, а так само передача нею таких активів будь-якій іншій особі (частина перша).	Активи у значному розмірі – це грошові кошти або інше майно, а також доходи від них, якщо їх розмір (вартість) перевищує одну тисячу неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (станом на 2020 рік: понад 1051000 грн).
Ті самі діяння, вчинені службовою особою, яка займає відповідальне становище (частина друга).	Основне покарання: позбавлення волі від 2 до 5 років. Додаткове покарання: позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю до 3 років; конфіскація майна.	Передача активів – це укладення будь-яких правочинів, на підставі яких виникає право власності або право користування на активи, а також надання іншій особі грошових коштів чи іншого майна для укладення таких правочинів.
Ті самі діяння, вчинені службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище (частина третя).	Основне покарання: позбавлення волі від 5 до 10 років. Додаткове покарання: позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю до 3 років; конфіскація майна.	
Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі (стаття 369 Кримінального кодексу)		
Пропозиція чи обіцянка службовій особі надати їй або третій особі неправомірну вигоду, а так само надання такої вигоди за вчинення чи невчинення службовою особою в інтересах того, хто пропонує, обіцяє чи надає таку вигоду, чи в інтересах третьої особи будь-якої дії з використанням наданої їй влади чи службового становища (частина перша).	Основне покарання: Штраф від 8500 грн до 12750 грн; обмеження волі від 2 до 4 років; позбавлення волі від 2 до 4 років.	
Ті самі діяння, вчинені повторно (частина друга)	Основне покарання: позбавлення волі від 3 до 6 років Додаткове покарання: Штраф від 8500 грн до 17000 грн; конфіскація майна або без такої.	
Ті самі діяння, якщо неправомірна вигода надавалася службовій особі, яка займає відповідальне становище, або вчинені за попередньою змовою групою осіб (частина третя)	Основне покарання: позбавлення волі від 4 до 8 років Додаткове покарання: конфіскація майна або без так	
Ті самі діяння, якщо неправомірна вигода надавалася службовій особі, яка займає особливо відповідальне становище, або вчинені організованою групою осіб чи її учасником (частина четверта)	Основне покарання: позбавлення волі від 5до 10 років Додаткове покарання: конфіскація майна або без такої	

У теорії кримінального права думки більшості вчених щодо ознак хабара збігаються. Як такі ознаки виділяють: майновий характер хабара, незаконність його надання, надання хабара за вчинення дій (бездіяльності), пов'язаних із використанням службового становища службової особи, одержання хабара службовою особою, безоплатність одержання матеріальної вигоди.

Вважаємо, що ознаками хабара слід вважати ті його риси, які, по-перше, передбачені в кримінальному законі, по-друге, характеризують сутність хабара як предмета злочину.

Отже, до ознак хабара слід відносити:

1) майновий характер винагороди службової особи (хабар є вигода майнового характеру);

2) обумовленість винагороди вчиненням службовою особою дій (бездіяльності) на користь хабародавця або осіб, яких вона представляє, якщо такі дії (бездіяльність) належать до службових повноважень службової особи чи якщо вона в силу свого службового становища може сприяти таким діям (бездіяльності), загальним заступництвом чи потуранням за службою, незаконними діями (бездіяльністю) за службою (обумовленість винагороди посадовим становищем особи);

3) незаконність надання/отримання майнової винагороди (незаконність винагороди).

Сказане дає змогу визначити хабар як незаконну майнову винагороду службової особи, обумовлену її посадовим становищем. Хабар, будучи предметом низки складів злочинів (одержання хабара, давання хабара, посередництва у хабарництві), що охоплюються поняттям хабарництва, є складним кримінально-правовим явищем, яке містить як власне незаконну майнову винагороду службової особи, так і посадове становище останньої.

Звідси хабарництво є двопредметною злочинною діяльністю. Предметом хабарництва виступає, з одного боку, незаконна майнова винагорода службової особи, з другого - посадове становище особи у вигляді певних дій (бездіяльності) за службою, за які вона отримує незаконну винагороду.

Широко розповсюджений у теорії та практиці кримінального права вираз "предмет хабара" позначає один з елементів поняття хабара, а саме майнову винагороду службової особи. Гроші, цінні папери, інше майно, послуги майнового характеру, інші майнові права, зумовлені посадовим становищем хабароодержувача, є предметами хабара.

Вважаємо, що поняття "предмет хабарництва" і "предмет хабара" не є синонімами. "Предмет хабарництва" є ширшим поняттям, оскільки містить у собі незаконну майнову винагороду як "предмет хабара", а також посадове становище хабароодержувача, яким зумовлений предмет хабара.

Авторські права захищено | CC BY-SA 4.0

Відмінна риса цього складу злочину проявляється в тому, що хабар завжди приймається за певні дії (бездіяльність) посадової особи. Ці дії (бездіяльність) можуть бути як незаконними, так і такими, що належать до її прямої компетенції. Об'єктивна сторона дачі хабара виражається в передачі, незаконному піднесенні, пересиланні посадовій особі особисто або через посередника хабара у вигляді грошей, цінних паперів, іншого майна або вигод майнового характеру.

Таким чином, хабарництво є одним із найнебезпечніших злочинів. Одержання хабара є проявом корисливого використання службовою особою свого службового становища з метою особистого збагачення. Давання хабара - передача майна з метою одержання вигоди від дії або бездіяльності посадової особи.

На сьогоднішній день хабарництво залишається серйозною проблемою в Україні. Незважаючи на прийняття законів та заходів з боротьби з корупцією, цей злочин продовжує існувати на різних рівнях влади та суспільства.

Україна зобов'язана продовжувати боротьбу з хабарництвом та іншими формами корупції. Це може включати подальше удосконалення законодавства, зміцнення правозахисних органів, збільшення прозорості та відкритості владних структур, а також залучення громадськості до процесу контролю за владою.

На сучасному етапі головною проблемою під час розслідування кримінальних проваджень у справах про хабарництво є не недоліки кримінального законодавства, а труднощі виявлення і реєстрації подібних злочинів, які виникають внаслідок зловживань посадовими особами органів досудового розслідування та судових органів.

Ці проблеми, пов'язані з виявленням та документуванням проявів хабарництва, можна вирішити за допомогою затвердження міжвідомчої інструкції. Такий крок дозволить уніфікувати дії всіх правоохоронних органів, що мають повноваження розслідувати хабарництво, на всій території держави, чітко регламентуючи алгоритм їхніх дій та методи належного документування.

Україна має потенціал для досягнення значних успіхів у боротьбі з хабарництвом, і використання цього потенціалу є ключовим завданням для подальшого розвитку країни та підтримки демократичних цінностей.

Список використаних джерел:

[1] Величко О. Велика корупція: як Україні подолати схеми та хабарництво. Реанімаційний Пакет Реформ. 2020. URL: https://rpr.org.ua/news/velyka-koruptsiia-iak-ukraini-podolaty-skhemy-ta-khabarnytstvo/.
[2] Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14.

Авторські права захищено | CC BY-SA 4.0

[3] Мовчан А. В. Актуальні проблеми протидії корупції в Україні. Вісник кримінального судочинства. 2017. № 1. С. 116–121.
[4] Про внесення змін до деяких законодавчих актів у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України: Закон України від 08.07.2018 р. 4652-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4652-17#Text.
[5] Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лют. 1992 р. 135-XII. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2135–12.
[6] Про протидію корупції: Закон України від від 18.01.2008 № 1377 URL: https://ips.ligazakon.net/document/JF12900A.
[7] Про судову практику у справах про хабарництво : Постанова пленуму Верховного Суду України від 26 квіт. 2002 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-02.

Авторські права захищено | CC BY-SA 4.0